

Jan POSOBIEC

Uniwersytet Kaliski

ORCID: 0000-0003-0181-9379

CELE I WYZNACZNIKI ZADAŃ TAKTYCZNYCH WOJSK W OBRONIE¹

Wstęp

Niezwykłe złożona sytuacja geopolityczna w Europie, a zwłaszcza na jej wschodzie zapoczątkowana została w 2014 roku przez Rosję wojną hybrydową w Ukrainie, aneksją Krymu i wojną w Donbasie, a eskalowała po agresji militarnej Rosji na Ukrainę 24 lutego 2022 roku do pełnoskalowego konfliktu wojennego. Taka sytuacja w pobliżu granic państw członkowskich NATO, w tym szczególnie bezpośrednich sąsiadów Ukrainy, Rosji i w pełni popierającej eskalację wojny Białorusi przyczynia się do potrzeby szerokiej dyskusji oraz weryfikacji szeregu poglądów i założeń prowadzenia obrony, jako reakcji na ewentualny atak ze strony Rosji. W Polsce, pomimo swoistego parasola NATO, należy liczyć się z potrzebą obrony terytorium Rzeczypospolitej od pierwszych wrogich działań potencjalnego agresora, nim zadziałają procedury i zobowiązania sojuszu NATO.

Jednym z elementów wskazanych procesów, mających niezwykle istotne znaczenie w obecnych, jak i perspektywicznych warunkach pola walki są wyznaczniki wykonania zadań przez pododdziały, oddziały i związki taktyczne w obronie Ojczyzny, które należy bezpośrednio łączyć z tzw. stanem końcowym działań (*End State*). Bowiem, ze względu na ich rolę i znaczenie w praktycznej realizacji zadań należy stale doskonalić teorię i praktykę sztuki wojennej (Ścibiorek, Zieliński, 1999, s. 19), co nabiera szczególnego znaczenia w świetle wojny w Ukrainie, oraz dążeń Rosji o strefę wpływów i oddziaływania.

W treści opracowania, na podstawie analiz opublikowanych wyników badań programów badawczych², dociekań uznanych

¹ Materiał dydaktyczny opracowano w efekcie obrad prowadzonych w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: „*Prakseologia w naukach o bezpieczeństwie. Edukacja na rzecz bezpieczeństwa i obronności*”, która odbyła się pod patronatem Polskiego Towarzystwa Geopolitycznego w Kaliszu 14-15 listopada 2023 r.

analityków i teoretyków wojskowych (Scales, 1999, s. 59), dokumentów normatywnych NATO³, prowadzonych obserwacji analiz kierunków rozwoju wiedzy taktycznej (Huzarski, 2002; Elak 2014; Więcek, 2016) autor starał się wyspecyfikować oraz przedstawić najbardziej istotne kwestie związane z celami i wyznacznikami wykonania zadań taktycznych.

Uwarunkowania współczesnych działań zbrojnych

W *erze informacyjnej*, za jaką uważa się powszechnie obecne czasy, działania wojska w znacznie większym stopniu uzależnione są od informacji. Aktywne pozyskiwanie, zdobywanie, przetwarzanie i dystrybucja informacji są bowiem warunkiem *sine qua non* wszelkich działań, a szczególnie militarnych. Dostęp do danych i informacji przekształcanych w użyteczną wiedzę, a przede wszystkim uprzedzanie przeciwnika w tym obszarze powinno prowadzić do uzyskania **przewagi informacyjnej**, co często jest znaczącym, wręcz niezbędnym warunkiem do osiągnięcia zakładanego celu. Kreowanie wiedzy w oparciu o zasoby informacyjne jest jednym z zasadniczych zadań dowództwa (Posobiec, 2008, s. 158). Zostało to w sposób dobitny potwierdzone na początku XXI wieku w wielu operacjach wojskowych prowadzonych na Bałkanach, w Iraku czy Afganistanie oraz w ostatnim konflikcie w Ukrainie. Znaczące miejsce w zdobyciu i utrzymaniu przewagi informacyjnej zajmują systemy informacyjne, które pozwalają dominować nad przeciwnikiem. Systemy te stają się coraz bardziej złożone i wykorzystują nowoczesne, często innowacyjne rozwiązania z dziedziny informatyki i telekomunikacji. Podczas operacji „Iraqi Freedom” w Iraku, siły koalicyjne, które działały przeciwko wojskom dyktatora, Saddama Husajna wykorzystywały aż 184 systemy współtworzące system informacyjny koalicji i pracujące w 11 różnych sieciach. To zwiększone zapotrzebowanie na wymianę i dystrybucję informacji zaspokajane było w 70% poprzez satelitarne łącza, które wojsko wydzierżawiło na czas trwania operacji od niezależnych, komercyjnych operatorów telekomunikacyjnych (Whitehead, 2005, s. 23).

W organizacji wojskowej dane i informacja od wieków stanowiły obok liczebności, siły i nowoczesności nieodzowny warunek skuteczności w wojnie. „Wiedzieć” oznacza współcześnie, że kluczowe

² Np.: amerykański program badawczy „FORCE XXI”, czy Sojuszu Północnoatlantyckiego „Land Operations 2020”.

³ *Koncepcje strategiczne NATO*, przyjęta przez szefów państw i szefów rządów biorących udział w spotkaniu Rady Północnoatlantyckiej w Waszyngtonie 23-24 kwietnia 1999 r.

elementy strony przeciwnej stają się podatne na nasze oddziaływanie, tym samym możemy dobrać odpowiednie siły, środki i czas ich wykorzystania do osiągnięcia pożądanego efektów. W dowodzeniu przysłowiowe *światło informacji* rozjaśniające „mrok” lub „mgłę” (Alberts, 2002) niewiedzy staje się wyznacznikiem wysokiej skuteczności i efektywności bardziej wyrafinowanych i elastycznie prowadzonych działań.

Takie uwarunkowania potwierdzają doświadczenia z wojny w Ukrainie, w trakcie której obok nowoczesnego, precyzyjnego uzbrojenia ogromnego znaczenia nabrało zdobywanie informacji, tworzenie wiedzy i współdzielenie jej przez walczące wojska.

Rozszerzone spojrzenie na działania taktyczne na początku XXI wieku i praktyka pokazała, że siły zbrojne prowadzą działania, które identyfikowane i kształtowane są przez **siły, obszar (teren) czas** oraz **informację**.

W zachodniej sztuce wojennej te elementy były uznawane przez teoretyków i praktyków już od czasów Moltkego Starszego (Wiatr 1999, s. 189-202). Jest to poszerzenie postrzegania problematyki czynników walki zbrojnej, chociaż określane są one jako czynniki operacyjne i w zasadniczy sposób opisują ramy operacji i działań. To dowódcy dążą do zapewnienia obecności określonych sił we właściwym miejscu i we właściwym czasie w ramach dowodzenia i realizacji planu działania.

Siły – to ludzie i środki, jakimi dysponuje dowódca podczas wykonywania zadania. Możliwości sił wynikają z ich składu i wyposażenia, rodzaju i stanu uzbrojenia, stopnia wyszkolenia oraz stanu fizycznego i duchowego żołnierzy. Rozpatrywać należy je w dwóch aspektach: sił własnych i sił przeciwnika.

Obszar – (teren) postrzegany jest jako środek służący do osiągnięcia celu operacji, walki. Wymaga to od dowódcy wysokich umiejętności operacyjnego wykorzystania całego terenu. Oznacza to, że dowódca określa, gdzie teren może zostać oddany przeciwnikowi, gdzie ma być utrzymany i gdzie dążyć do rozstrzygnięcia działań.

Czas – jako okres, jakim dysponują wojska do rozpoczęcia walki i jako okres, przez jaki działania mają być prowadzone. Umiejętność dowódcy zyskania czasu w stosunku do przeciwnika może mieć decydujące znaczenie dla uzyskania powodzenia w operacji i walce.

Informacja – jako podstawowy warunek umożliwiający prowadzenie działań. Na współczesnym polu walki informacja lub jej brak staje się czynnikiem decydującym o sukcesie lub porażce. I nie

chodzi o to, aby wiedzieć wszystko, lecz aby wiedzieć więcej niż wie przeciwnik.

Operacja i poszczególne rodzaje działań taktycznych będą mieć swój kształt i przebieg zgodny z celem, gdy działania będą synergicznie łączyć w sobie **siły, obszar, czas i informację**. Zespolenie tych czynników powinno stać się sposobem na osiągnięcie celu, co ma szczególnie duże znaczenie w obronie.

Wstąpienie Polski do NATO oznacza, że oprócz parasola ochronnego i wsparcia członków Sojuszu w wypadku powstania zagrożenia musimy również być gotowi, a przede wszystkim zdolni do udziału w działaniach wojennych poza swoim terytorium, w obronie napadniętego sojusznika. Teza ta znajduje swoje odzwierciedlenie w licznych dokumentach normatywnych obowiązujących w NATO.

Analiza warunków wynikających z członkostwa naszego państwa w strukturach NATO oraz narodowe uwarunkowania obronności Polski wskazują, że wojska uczestniczyć mogą w realizacji zadań polegających na obronie integralności i suwerenności państwa, stwarzaniu warunków do działania wojsk sojuszniczych na obszarze naszego kraju, udziale wydzielonych sił (kontyngentów) w ramach wojsk sojuszniczych, działaniach na rzecz utrzymania, wymuszania pokoju.

Biorąc pod uwagę obszar realizacji powyższych zadań należy stwierdzić, że mogą się one odbywać zarówno na obszarze naszego kraju, jak i poza jego granicami.

Innym kryterium klasyfikacji może być zaangażowanie partnerów sojuszniczych z NATO. Przejawiać się ono może w ramach działań (*Teoretyczne ...1999*):

- samodzielnych – narodowych,
- wielonarodowych jako wiodący kraj,
- wielonarodowych jako uczestnik wydzielający kontyngent narodowy.

Założenia bezpieczeństwa RP wskazują na znaczącą rolę obrony jako podstawowej reakcji na zagrożenie utraty suwerenności i niepodległości państwa. Pomimo zobowiązań i założeń sojuszniczych wyrażonych w artykule 5 Traktatu Waszyngtońskiego, w pierwszym etapie konfliktu należy spodziewać się reakcji na agresję w ramach narodowego systemu obronnego. Dlatego też w początkowym okresie konfliktu zbrojnego **obrona** jest podstawowym rodzajem walki prowadzonym w operacji obronnej, w którym przeciwnik posiada inicjatywę i atakuje zajmując określony teren.

Dwie dekady nowego tysiąclecia w sposób dobitny ukazały potrzebę weryfikacji i stworzenia nowych koncepcji, adekwatnych do

wyzwań i prognoz. Wojny w rejonie Zatoki Perskiej, operacje militarne w Afganistanie, wojna hybrydowa w 2014 roku w Ukrainie i wreszcie pełnoskalowa agresja Rosji na Ukrainę ujawniło nowe, często skrywane, technologiczne możliwości, ale i potrzeby wojsk.

Konsekwencją tych działań są nowe, rozwiązania w wielu dziedzinach sztuki wojennej. Znaczące zmiany zachodzą na najniższym poziomie, w taktyce wojsk lądowych. Wojska Lądowe, podobnie jak całe Siły Zbrojne RP reorganizują się⁴, a jednocześnie muszą być przygotowane do realizacji różnych zadań militarnych i niemilitarnych.

Cele i zasady prowadzenia działań obronnych

Każde zorganizowane działanie ma określony cel, do którego dąży organizacja, a taką są niewątpliwie siły zbrojne. W sytuacji wojska, cele działania osiągnąć są w specyficznych uwarunkowaniach kooperacji negatywnej i sprzecznościach, jakimi charakteryzuje się walka zbrojna.

W interesującym nas znaczeniu cel jest to określony przedmiotowo i podmiotowo, przyszły, pożądany stan lub rezultat działania wojsk (jednostki wojskowej), możliwy i przewidziany do osiągnięcia w terminie lub okresie mieszczącym się w przedziale czasu objętym planowaniem.

W kontekście wyznaczników cele określają **Co?**, **Kto?**, **Kiedy?** ma osiągnąć. Jednocześnie precyzują przedmiot dążeń, pożądany stan lub rezultat pod względem cech jakościowych (rodzajów) i ilościowych, określają termin lub okres zaistnienia pożądanego stanu lub rezultatu oraz wskazują na przedmiot celowych działań (obiekt, jednostkę, ugrupowanie), który ten stan lub rezultat ma osiągnąć (*Metody i treść...*, 2000, s. 10).

Pomimo zmian w sposobach prowadzenia walki, w polskiej sztuce wojennej obronę traktuje się jako działania podstawowe, o charakterze **zamierzonym** lub **wymuszonym**, a wojska przechodzić mogą do obrony **bez styczności** lub w **bezpośredniej styczności** z przeciwnikiem. Stosownie do tego przyjmuje się, że niezmienny pozostaje **cel obrony** – uniemożliwienie przeciwnikowi opanowania bronionego terenu, odparcie uderzeń przeciwnika, rozbitcie jego zgrupowań uderzeniowych, a przez to załamanie natarcia i stworzenie tym samym warunków do działań zaczepnych.

⁴ Zgodnie z Planem Modernizacji Technicznej na lata 2021-2035.

Identyfikowanie celów obrony może być również dokonane w wymiarze: rzeczowym, przestrzennym i czasowym (*Taktyka Ogólna...*, 2001, s. 46):

- 1) **w wymiarze rzeczowym** – zadanie przeciwnikowi maksymalnie dużych strat, aby pozbawić go możliwości kontynuowania działań zaczepnych i stworzyć warunki do rozbicia przeciwnika przy jak najmniejszych stratach własnych;
- 2) **w wymiarze przestrzennym** – utrzymanie jak największej części bronionego obszaru, zapewniając jednocześnie warunki do odzyskania utraconych rejonów i odtworzenia pierwotnego położenia;
- 3) **w wymiarze czasowym** – zyskanie czasu niezbędnego do stworzenia zgrupowań uderzeniowych przeznaczonych do wykonania zwrotu zaczepnego lub przejścia do przeciwwuderzenia, a także wejścia do działań sił NATO.

Analiza porównawcza wybranych dokumentów normatywnych państw członkowskich Sojuszu, wskazuje, że najbardziej lapidarne cele obrony zawarte są w regulaminie HDv 100/100 Bundeswehry (por. tab. 1).

Tab. 1: Porównanie celów obrony zawartych w regulaminach wybranych armii państw NATO

ATP-35(B)	ATP-3.2.1 Allied Land Tactics	FM 100-5 Działania wojsk lądowych armii Stanów Zjednoczonych	Regulamin dowodzenia Bundeswehry HDv 100/100
1) obniżenie możliwości zaczepnych przeciwnika i spowodowanie fiaska jego natarcia; 2) utrzymanie poprzecznie określonego rejonu i zapobieganie przełamaniu się przeciwnika przez niego; 3) uzyskanie czasu; 4) umożliwienie koncentracji wojsk własnych w innym miejscu; 5) zmuszenie przeciwnika do koncentracji, przez co staje się on bardziej podatny na oddziaływanie ogniowe.	6) osłabienie zdolności zaczepnych przeciwnika i załamanie jego natarcia. 7) utrzymanie zajmowanego obszaru i uniemożliwienie przeciwnikowi przełamania się. 8) zyskanie na czasie. 9) umożliwienie koncentracji wojsk własnych w innym rejonie. 10) zmuszenie przeciwnika do koncentracji wojsk tak, aby były podatne na działania ogniowe wojsk własnych. 11) ochrona zdolności sojuszników, obiektów własnych lub systemów.	12) zyskanie na czasie; 13) zaoszczędzenie sił w jednym rejonie dla zmasowania mocy bojowej w innym; 14) utrzymanie terenu i uniemożliwienie nieprzyjacielowi dostępu do określonego rejonu.	15) zniszczenie lub rozbicie możliwie największych sił nieprzyjaciela oraz utrzymanie określonych obszarów.

Źródło: opracowanie własne.

Najbardziej rozbudowany zbiór możliwych celów obrony zawarty jest w ATP-35(B) i w zmodyfikowanym następcy – ATP 3.2.1. Jednak w żadnym z nich nie jest akcentowane stwarzanie warunków do wykonywania zwrotów zaczepnych i odzyskania utraconych rejonów obszarów, co jest niezwykle istotne i w szczególności sposób eksponowane w celach obrony wyartykułowanych w obecnie obowiązujących regulaminach i podręcznikach Wojsk Lądowych RP.

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że cel główny można osiągnąć poprzez cele cząstkowe (szczegółowe) (Huzarski, 1999; Elak, 2014; Malasiewicz, 2022), którymi w obronie mogą być:

1. zmuszenie przeciwnika do przyjęcia walki w niedogodnym dla niego terenie
2. utrzymanie określonego terenu, obiektu;
3. rozbicie przeciwnika, który włamał się w ugrupowanie obronne;
4. zyskanie na czasie;
5. zrównoważenie potencjałów walczących stron poprzez okresową utratę terenu;
6. umożliwienie kolejnym siłom wykonanie zwrotu zaczepnego;
7. zmuszenie wojsk przeciwnika do koncentracji tak, aby były podatne na rażenie przez wojska własne.

Cząstkowa identyfikacja celów obrony, a w szczególności ich mnogość wskazuje na znaczną złożoność problematyki obrony, która dostosowuje się do wymogów powietrzno-lądowego, z informatyzowanego i elektronicznego, sieciocentrycznego pola walki XXI wieku.

Treść zadań taktycznych broniących się wojsk oraz wyznaczniki ich wykonania

W zależności od zakładanych celów obrony związki taktyczne (oddziały) otrzymują do wykonania określone zadania taktyczne. Z ich treści powinno w sposób jasny i oczywisty wynikać, na czym polega jego wykonanie (Huzarski, 1999, s. 95). Na poziomie taktycznym zadanie stawia się odpowiednio do możliwości i potencjałów struktury organizacyjnej wojsk. Oznacza to, że punktem wyjścia są siły, do których dobierane są zadania. Stosownie do tego związek taktyczny lub oddział powinien otrzymać zadanie, które jest w stanie zrealizować. Nie można stawiać zadań ponad możliwości wojsk.

W ocenie teoretyków zadanie determinowane jest przez szereg czynników, do których należy zaliczyć: zamiar rozegrania walki przez

przełożonego, możliwości wojsk, wnioski z oceny przeciwnika i terenu (Huzarski, 1993, s. 25).

Z punktu widzenia teorii dowodzenia zadanie jest traktowane jako przyszłe zdarzenie, które zostało przez dowódcę opisane i przekazane innemu dowództwu do realizacji (*Metody ...*, 2000, s. 10). Ujednolicanie terminologii oraz zasad działania w strukturach sojuszniczych przyczyniło się do przeobrażenia się zadań. Jednak w swej zasadniczej treści stanowią one syntezę poprzednich zadań, z obowiązującym w Sojuszu określeniem celu działania. Stosownie do tego związkowi taktycznemu (oddziałowi) określa się **cel końcowy** obrony (**End State**). Często w treści zadań wskazywany może być cel lub cele szczegółowe. Ponadto wskazywany jest pas lub rejon obrony.

Przeprowadzone badania pozwalają stwierdzić, że **zadaniem** związku taktycznego będącego w pierwszym rzucie operacyjnym może być utrzymanie nakazanego pasa poprzez:

- zatrzymanie natarcia przeciwnika przed przednią linią obrony (FEBA);
- zatrzymanie natarcia w głębi i odzyskanie utraconego terenu poprzez wykonanie zwrotu zaczepnego swoimi siłami.

Z kolei w wypadku utraty części pasa obrony i braku możliwości jego odzyskania mogą to być następujące zadania:

- zatrzymanie natarcia przeciwnika w głębi i stworzenie warunków do wykonania zwrotu zaczepnego przez przełożonego.

W zadaniu związanym z zatrzymaniem przeciwnika przed przednią linią obrony zawarty jest wymóg takiego działania dowódcy, aby natarcie przeciwnika zostało zatrzymane przed tą linią lub na niej. Dlatego też dowódca ma obowiązek wykazywać inicjatywę w osiągnięciu celu walki, w tym właśnie tkwi aktywny sposób reagowania na poczynaniu przeciwnika.

W zadaniu formułowanym przez dowódcę powinien zostać określony **rejon kluczowy**, od utrzymania, którego zależeć będzie trwałość obrony. Rejon ten powinien być wybrany w takim miejscu pasa (rejonu) obrony, aby zapewnił zatrzymanie natarcia przeciwnika. Należy, więc w innych miejscach bronionego pasa tak zorganizować opór, żeby przeciwnik był zmuszony skierować swoje uderzenie właśnie w ten rejon.

Dowódca związku taktycznego wyznacza rejon kluczowy w rejonie obrony oddziałów pierwszego rzutu na głębokość planowanego włamania przeciwnika. Dlatego też dowódca oddziału będzie określał w rejonach obrony batalionów **punkty ciężkości**. Nie zawsze będą się one

pokrywać z rejonem kluczowym. Podyktowane to może być tym, że utrzymanie określonego punktu uniemożliwi przeciwnikowi rozcięcie ugrupowania oraz wyjście na skrzydło broniącego się pododdziału, co będzie decydowało o powodzeniu obrony (*Taktyka*, 2001, s. 53).

W literaturze amerykańskiej zadania określane są w sposób skrótowy. Do zadań o typowym charakterze obronnym według FM 100-5 należą: blokowanie, kanalizowanie, powstrzymywanie, niszczenie, neutralizowanie, utrzymanie (rejonu, określonego obiektu), zabezpieczenie przed przeciwnikiem (określonego rejonu, obiektu), kontratak. Można określić je następująco⁵:

1. Blokowanie (Block) jest zadaniem polegającym na uniemożliwieniu przeciwnikowi wejścia w określony rejon lub zapobieganie podejściu z określonego kierunku. Wyznacznikiem tego zadania może być czas, linia lub obiekt zatrzymania, wielkość użytych sił i środków, zablokowanych sił przeciwnika.
2. Kanalizowanie (Canalize) jest zadaniem ukierunkującym przeciwnika w pożądanym przez obrońcę kierunku, ograniczającym działania do określonego pasa przy wykorzystaniu istniejących przeszkód wzmocnianych działaniem broniących się wojsk, ich fizyczną obecnością, rażeniem ogniowym lub wykonaniem dodatkowych przeszkód (zapór minowych i fortyfikacyjnych) niszczeniem obiektów, które umożliwiłyby przeciwnikowi rozprzestrzenianie się w innych niż pożądanym kierunku. Wyznacznikiem tego zadania może być okres i sposób realizacji zadania, dopuszczalne tempo działania przeciwnika, linie lub obiekty kanalizujące jego ruch, wielkość użytych sił i środków, wielkość ukierunkowanych sił przeciwnika.
3. Powstrzymanie (Contain) zadanie to polega na zatrzymaniu, związaniu, okrążeniu sił przeciwnika lub spowodowaniu ześrodkowania jego działań na danym kierunku w celu uniemożliwienia mu wycofania sił lub ich części i użycia ich w innym miejscu. Wyznacznikiem tego zadania może być okres i sposób realizacji zadania, miejsce, wielkość użytych sił i środków, wielkość zaangażowanych sił przeciwnika.
4. Zniszczenie (Destroy) to zadanie polega na fizycznym doprowadzeniu przeciwnika do całkowitej niemożliwości prowadzenia działań lub

⁵ Wyjaśnienie treści zadań taktycznych dokonane zostało na podstawie: *Słownik terminów i definicji NATO*, AAP-6, 2017. Warszawa; *FM 101-5-1, Operational Terms and Graphics*, Washington 2017.

takiego uszkodzenia obiektu, że nie może być już wykorzystany bez całkowitej odbudowy. Wyznacznikiem tego zadania może być czas realizacji zadania, miejsce, wielkość użytych sił i środków, wielkość zniszczonych sił, obiektów przeciwnika.

5. Neutralizowanie (Neutralize) oznacza doprowadzenie przeciwnika do utraty efektywności lub uczynienie bezużytecznym, niezdolnym do działań w danej sytuacji. Wyznacznikiem tego zadania może być czas realizacji zadania, miejsce, wielkość użytych sił i środków, wielkość wyłączonych z walki sił przeciwnika, okres niezdolności do działań, poziom jego aktywności.
6. Zachowanie, utrzymanie (Retain) to zadanie polega na zajęciu i utrzymaniu terenu, obiektów i uniemożliwieniu ich zajęcia i wykorzystania przez przeciwnika. Wyznacznikiem tego zadania może być okres realizacji zadania, miejsce, wielkość terenu lub obiektu, wielkość użytych sił i środków.
7. Zabezpieczanie (Secure) polega na utrzymaniu pozycji, rejonu lub obiektu terenowego przy użyciu wojsk lub bez ich użycia, w sposób zapobiegający ich zniszczeniu lub utracie. Wyznacznikiem tego zadania może być okres realizacji zadania, miejsce, wielkość rejonu lub obiektu terenowego, stopień zaangażowania sił i środków, wielkość zaangażowanych sił przeciwnika.
8. Kontratak (Counterattack) jest to zadanie taktyczne realizowane przez broniące się wojska częścią lub całością sił skierowane przeciwko nacierającemu przeciwnikowi, aby przywrócić poprzednie pozycje bojowe lub odzyskać utracony rejon, obiekt terenowy. Jest działaniem z ograniczonym celem. Wyznacznikiem tego zadania może być okres realizacji zadania, miejsce, wielkość utraconego rejonu lub obiektu terenowego, głębokość zadania, stopień wielkość zaangażowania sił i środków, wielkość sił przeciwnika.

Przeprowadzone badania wskazują, że wyznaczniki wykonania zadań taktycznych w obronie określają i opisują treść zadań (są swoistymi wyróżnikami, za pomocą których formułuje się je), jednoznacznie wskazują na ich charakter i znaczenie, precyzują czas i miejsce ich wykonania, wskazują ramy realizacji i pozwalają mierzyć stopień realizacji (wykonania) zadania.

Wyznaczniki należy traktować jako zbiór otwarty, zróżnicowany w swej treści i charakterze. W prostych sytuacjach ilość wyznaczników jest niewielka np. wyznacznikiem ruchu jest prędkość wyrażana w km/h, co pozwala określać tempo działań. Z kolei wyznacznikiem czasu jest

jednostka czasu, wyrażana w godzinach, minutach lub sekundach, co w przypadku realizacji zadania może być wyrażane w przedziałach czasowych lub okresach przewidzianych na realizację zadania.

Podsumowanie

Zdaniem ekspertów wojskowych przeobrażenia, jakie mogą dokonać się w najbliższej przyszłości na polu walki nie wpłyną na zmianę celów działań obronnych. W dalszym ciągu będzie to „udaremnienie przeciwnikowi opanowania terenu, zadanie mu maksymalnych strat, utrzymanie zajmowanego pasa (rejonu) oraz stworzenie warunków do działań zaczepnych”. Mogą natomiast zmienić się zadania, sposób ich realizacji, a co jest z tym związane i wyznaczniki ich wykonania. Cele w obronie uzależnione są od rodzaju obrony, sposobu przechodzenia do obrony, sytuacji operacyjno-taktycznej i koncepcji rozegrania walki przez nadrzędne dowództwo. Zadania oddziałów i pododdziałów oraz związku taktycznego wynikają z ich przeznaczenia, miejsca w ugrupowaniu, a także z ich możliwości bojowych. Treści zadań dowiązane są ponadto do szczebla dowodzenia i miejsca w ugrupowaniu operacyjnym lub bojowym. W formułowaniu zadań szczególne miejsce zajmują wyznaczniki, które pozwalają opisać zadanie i określają ramy jego realizacji. Odnoszą się one zarówno do czasu, przestrzeni, jakości i specyfiki treści zadania. Pozwalają w wielu wypadkach dokonać pomiaru zadania. Istotnym są obowiązujące terminy lub przedziały czasowe niezbędne do koordynowania i synchronizowania działań. Wyznaczniki wykonania zadań taktycznych pomagają w precyzyjnym ustaleniu jak działać? określają uwarunkowania odniesienia sukcesu, wskazują również niebezpieczeństwa związane z możliwością porażki.

Dla Sił Zbrojnych RP, sprawności i efektywności ich funkcjonowania, jest niezwykle istotne, aby stale doskonalić teorię identyfikacji, formułowania i wykorzystania wyznaczników wykonania zadań taktycznych. Musimy również dokonać transformacji w tym obszarze na nasz polski grunt, po odpowiedniej analizie, doświadczeń (zwłaszcza z wojny w Ukrainie) oraz najlepszych rozwiązań (koncepcji) innych armii.

Bibliografia

- Alberts, D.S., 2002. *Information age transformation getting to a 21st Century military*, CCRP Publication Series.
- Allied Land Tactics ATP-3.2.1*, 2009. NATO, s. 135.
- Elak, L. (red.), 2014. *Podstawy działań taktycznych*, AON, Warszawa, s. 83.
- FM 100-5, Działania wojsk lądowych armii Stanów Zjednoczonych*, 1994. AON, Warszawa.
- Huzarski, M., 1993. *Powietrzno-lądowe natarcie związku taktycznego*, AON, Warszawa, s. 25.
- Huzarski, M., 1999. *Zagadnienia Taktyki Wojsk Lądowych*, Wyd. A. Marszałek, Toruń, s. 101.
- Huzarski, M., 2002. *Wpływ nowych wyzwań i zagrożeń na zmiany w taktyce wojsk lądowych* pk. „Kontra”, AON, Warszawa.
- Malasiewicz, K., 2022. *Wstęp do taktyki pododdziałów wojsk lądowych*, Akademia Kaliska, Kalisz, s. 105.
- Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych*, 2000, AON, Warszawa, s. 10.
- Posobiec, J., 2008. *Dowodzenie w środowisku sieciocentrycznym*, AON, Warszawa, s. 158.
- Regulamin dowodzenia Bundeswehry HDv 100/100*, 2007. Bonn.
- Regulamin działań wojsk lądowych*, 2009, MON, Warszawa, s. 40.
- Scales, R.H., 1999. *Future warfare*, Carlisle Barracks, U.S. Army War College.
- Słownik terminów i definicji NATO AAP-6*, 2017. Warszawa.
- Ścibiorek Z., Zieliński J., 1999. *Uwarunkowania operacji militarnych wojsk lądowych na obszarze kraju*, Myśl Wojskowa, 3, s. 19.
- Taktyka Ogólna Wojsk Lądowych*, 2001. AON, Warszawa, s. 56.
- Teoretyczne podstawy operacji połączonych*, 1999. AON, Warszawa, s. 125.
- Whitehead, S.A., 2005. *Battle Command Toppling the Tower of Babel*, Military Review, September-October, s. 23.
- Wiatr, M., 1999. *Między strategią a taktyką*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń, s. 189-202.
- Więcek, W., 2016. *Podstawy taktyki wojsk lądowych*, AON, Warszawa, s. 45.